

Ігор Ландер

Харків
«Фоліо»
2025

ЗМІСТ

5	Абревіатури
34	Від автора
35	<i>Частина 1. Нейтральні держави</i>
37	Швейцарська конфедерація
37	1. Розвідувальний оазис
83	2. «Червона трійка»
114	Швеція
115	1. Структура
123	2. «Der Geheimschreiber»
126	3. Операції
162	Піренейський півострів
162	1. Іспанія
200	2. Португалія
219	Ватикан
245	Вільна Ірландська держава
281	<i>Частина 2. СРСР</i>
283	1. Початок
310	2. Контррозвідка (1942—1943)
352	3. Контррозвідка (1943—1945)
415	4. Військова розвідка
436	5. Зовнішня і зафронтова розвідка (1942—1945)
460	6. Сепаратистські рухи
484	7. Союзники
514	<i>Примітки</i>

ШВЕЙЦАРСЬКА КОНФЕДЕРАЦІЯ

1. РОЗВІДУВАЛЬНА ОАЗА

Протягом усієї Другої світової війни Швейцарія залишалася єдиною в континентальній Європі вільною від нацистської окупації державою. У війні розвідувальних служб країна набула особливого значення як зручна для розташування резидентур і проведення зустрічей з агентурою та транзиту нелегалів. Крім того, Конфедерація була головним і майже єдиним джерелом надходження до рейху твердої валюти. Країна відіграла також певну роль в евакуації військовополонених-утікачів і збитих льотчиків союзних держав каналами британської Служби порятунку і втеч MI-9. Вони частково інтернувалися, а частково вислизали через франко-швейцарський кордон на Піренейський півострів, а відтак до Великої Британії, де здебільшого знову поверталися до складу своїх збройних сил. Через Швейцарію з рейху успішно втекли 5143 військовослужбовці¹, тобто понад півтора полки, що становило 18,5% утеч на Європейському театрі воєнних дій. З цього погляду вона поступалася Швеції (29,79%) та решті Західної Європи (24,49%), але перевершувала СРСР (14,29%) і Балкани (12,93%)². Не всі інтерновані пробули в таборах країни аж до кінця війни. Швейцарцям набридло нести витрати на їх утримання і вирішувати організаційні проблеми, тому в листопаді 1944 року уряд Конфедерації запропонував Лондону звільнити 90 інтернованих британців в обмін на повернення стількох само німецьких військовополонених. Незабаром така ж пропозиція надійшла і до американців, яких у країні перебувало значно більше, — 1503 людини. Їх пропонували обміняти на 1503 полонених німецьких солдатів, митників і прикордонників за умови, що американські льотчики, яких налічувалося в таборах 790 чоловік, не воюватимуть на Європейському театрі воєнних дій. Спочатку союзники не погодилися

із цим планом, що давав змогу німцям отримати два свіжі батальйони, проте командування на Тихоокеанському ТВД гостро потребувало пілотів, тож угоду було втілено.

Усе це відбувалося в кінці війни, коли її результат був уже цілком зрозумілий, а становище Швейцарії не викликало ніяких побоювань, починалося ж усе далеко не так безхмарно. Німеччина захоплювала в Європі території одну за одною, і невелика безпечна гірська країна зі слабкою армією цілком могла зазнати аналогічної долі. Досвід 1940 року показав, як мало Гітлер зважав на нейтральний статус держав, намічених ним як жертви. Наявність у Конфедерації значного німецького населення також була вельми тривожним чинником, оскільки для захоплення Австрії та Чехословаччини рейх використав саме цю обставину. Фюрер заявляв, що не має територіальних претензій до Швейцарії, проте, як відомо, подібні декларації не означали зовсім нічого. Тому уряд у Берні в період війни піклувався головню про те, щоб не дати приводу чіплятися до порушення країною нейтрального статусу і не спровокувати німецьку агресію. У зв'язку з цим до 1942—1943 року нейтралітет Швейцарії був явно пронімецьким, незважаючи на демократичні симпатії її керівництва. Проте й інші країни могли розраховувати на терпіння ставлення до своїх резидентур, розгорнутих на території Конфедерації.

Такою передусім була Велика Британія. Її військової розвідки (ДМІ) представляли у Швейцарії полковник Генрі Кертрайт і його помічник Герберт М. Фраєр, військово-повітряну (АІ) — Фреді Вест. Пізніше до них долучився майор Пет Рейд, що втік із німецького офіцерського табору військовополонених Кольдці. СІС і її паралельна мережа «Z» мали у Швейцарії кілька точок, загальне керівництво якими традиційно здійснював підполковник Клод Денсі. У Конфедерації він почувався найупевненіше, мав давні й міцні зв'язки з місцевими бізнесменами та банкірами, а з 1937 року — і з керівником її військової розвідки підполковником, потім бригадним полковником Роже Массоном. І навіть задум створення «Z» виник у нього саме там. На посаді помічника Сінклера Денсі керував як «станціями» своєї мережі, так і традиційними резидентурами системи бюро паспортного контролю (ПКО).

Як уже зазначалося, перед війною британці ухвалили необачне рішення про спільну роботу мереж ПКО і «Z», звівши цим нанівець безпеку нелегальних співробітників. На початку війни точку СІС у Берні очолював Ектон Барнелл, який у грудні 1939 року передав справи Р. Пірсону, колишньому працівникові мережі заарештованого у Відні в 1938 році керівника Континентальної секретної служби Томаса Кендріка. Резидентом СІС (ПКО) в Цюриху був Ерік Грант Кейбл, а в Женеві пізніше з'явився Віктор Фаррелл. Швейцарія стала головною базою «станцій» мережі «Z», замінивши в цьому Австрію і Данію. У Базелі точку «Z» очолював британський консул, майбутній виконавчий директор СОЕ Френк Нельсон, але четверо основних агентів перебували на зв'язку особисто в Денсі. Ними були Г'ю Віттелл, що проживав у Лозанні, і три журналісти: кореспондент «Дейлі Експрес» Джеффрі Кокс, кореспондент «Таймс» Ерік Гейді і центральноєвропейський кореспондент «Манчестер Гардіан» Фредерік Войт. Усі резидентури СІС у Швейцарії підпорядковувалися головному резидентові Фредеріку Вандену Г'ювелу, давньому соратникові Денсі по мережі «Z». Загальна чисельність британської агентури в країні досягала 120 чоловік, але, на жаль, обидві резидентури не мали джерел на території Німеччини. У цих умовах вельми корисними для СІС виявилися контакти Денсі з Массоном, що дали змогу британцям дістати доступ до деяких результатів роботи швейцарської розвідки, зокрема, інформаційної продукції «Бюро Ха».

У листопаді 1939 року помер керівник МІ-6 Г'ю Сінклер, тож його помічник Денсі негайно поїхав у Лондон. Підполковник запевнив підлеглих, що неодмінно очолить розвідку, і з цієї причини передав усі контакти зі швейцарськими спеціальними службами Нельсону. Як відомо, Денсі так і залишився в СІС на других ролях, постійно конфліктуючи зі своїм смертельним ворогом — заступником керівника розвідки Валентином Вівіаном. У цих умовах йому вже було не до повернення у Швейцарію. Нельсону виявилось неважко встановити довірчі стосунки з керівником «Бюро Ха», переконаним англофілом Гансом Гаузманном. Поступово резидент досяг настільки тісного контакту зі швейцарцем, що той почав показувати йому телетайпні стрічки з верховного головнокомандування вермахту (ОКВ), запевняючи, що це

оригінали. За словами Гаузманна, «Бюро Ха» одержувало їх через мережу кур'єрів-залізничників «Вікінг» від групи офіцерів управління зв'язку ОКВ, таємних, але переконаних соціал-демократів. Керівник кількох добувних підрозділів швейцарської розвідки капітан, згодом майор Макс Вайбель запевняв, що джерела інформації цілком надійні, оскільки вперше контакт з ними встановив саме він під час стажування в академії німецького генерального штабу в Берліні.

Пірсону, наступникові Барнелла на посаді резидента СІС, довелося вступити в непрямий контакт з адміралом Канарісом. Як відомо, начальник абверу допоміг покинути Берлін дружині заарештованого військового аташе Польщі Галині Шиманській і особисто простежив за її безпечним прибуттям до швейцарської столиці. У грудні 1939 року біженка з трьома доньками з'явилася в польській місії і виклала історію своєї втечі, а назване нею прізвище німецького покровителя викликало чималий переполох у обізнаних осіб. Військовий аташе Польщі у Берні Тадеуш Василевський звів її з Пірсоном, який доповів про це новому керівникові МІ-6 Мензісу. Той розцінив ситуацію як украй важливу і негайно прикомандирував до неї Г'ювела («Z-1»), що діяв під прикриттям прес-аташе посольства Британії у Берні. Для забезпечення надійного функціонування можливого каналу зв'язку з Канарісом британці виділили цілу групу офіцерів на чолі з помічником резидента Ендрю Кінгом («Z-2»), сама ж Шиманська стала «Z-5/1» і дістала місце друкарки в польській місії для легалізації її подальшого перебування на швейцарській території.

Старання британців не пропали марно, незабаром Канаріс справді продовжив розвиток контакту через Шиманську. Неофіційними каналами він домовився з Г'ювелом про направлення до Швейцарії свого особистого представника Ганса Бернда Гізевіуса, який від лютого 1940 року працював у Цюриху під прикриттям посади віцеконсула Німеччини. На цей час через повітряну «битву за Британію» керівництво СІС дещо охолело до можливих перспектив спілкування з начальником абверу. У Лондоні побоювалися німецького вторгнення, і перипетії відносин опозиційних офіцерів з режимом Гітлера тоді здавалися нікому не цікавою дрібницею. Проте для Шиманської все ж виготовили французькі документи

на ім'я Марі Клена, що давали їй змогу їздити на зустрічі з Канарісом у Париж, а до Італії з цією ж метою вона виїжджала за польським дипломатичним паспортом. Уся ця активність не мала жодного стосунку до Швейцарії, тому влада Конфедерації намагалася не помічати її.

По-справжньому у Берні стривожилися лише влітку 1940 року, коли внаслідок успішного німецького бліцкригу притиснуті до кордону французькі й польські війська, шукаючи порятунку, почали масово переходити на територію Конфедерації. Швейцарці побоювалися, що сп'янілий з легкої перемоги Гітлер може скористатися цією ситуацією як приводом для вторгнення і на плечах розбитих західних союзників введе до країни свої війська. Протиставити їм було практично нічого. Британці також не виключали подібного розвитку подій і спробували хоч якось убезпечити свої «станції» від раптового захоплення противником. З цією метою цюрихська резидентура разом з офіційними співробітниками бюро паспортного контролю щонаочі з усією документацією перебиралася у Берн, а працівники базельської підрезидентури ночували в Солотурні. Планувалося взагалі відкликати зі Швейцарії всіх співробітників СІС, але безстрашний старий солдат Денсі опирався цьому і, як виявилось, мав рацію. Все ж четверо технічних робітниць евакуювалися з країни через Бордо. Їхній шлях виявився довгим і складним, зокрема, відстань від Віші до Бордо їм довелося долати на велосипедах. Усі женевські співробітники залишилися на своїх місцях, за винятком резидента Пірсона. Його змінив колишній керівник «станції» у Будапешті Віктор Фаррелл, який підтримував зв'язок з відомою радянською розвідницею Рашель Дюбендорфер («Сіссі») і не менш знаменитим Рудольфом Ресслером. До липня загроза вторгнення минула, і резидентури ПКО повернулися в колишні точки дислокації Базель, Берн і Цюрих.

Німці працювали у Швейцарії досить активно, але спочатку зовсім не цікавилися обстановкою в самій країні. Конфедерація надавала цінну для абверу і СД-аусланд можливість помірятися силами з розвідувальними службами противників у безпосередньому зіткненні з ними. У VI управлінні РСХА роботою по

Швейцарії і Ліхтенштейну відав реферат VIB3, керівництво яким було доручено доволі молодому співробітникові Гайнцу Фельфе. Центральний апарат реферату перебував у Берліні і за допомогою телетайпної лінії та кур'єрів мав зв'язок зі своїми архівами і картотекою, що розміщувалися в Марієнбаді під керівництвом одного із заступників начальника реферату. «Головним уповноваженим» (резидентом) СД у Швейцарії був штурмбанфюрер, із січня 1944 року оберштурмбанфюрер СС Ганс Дауфельдт, який за прикриттям обіймав посаду віцеконсула Німеччини в Лозанні. На зв'язку у нього було багато джерел, котрі давали таку кількість інформації, що троє оперативних співробітників резидентури ледве встигали її опрацьовувати. Наприкінці війни Дауфельдта змінив новий «головний уповноважений» Теодор Пеффген.

З території рейху швейцарський напрям абверу переважно курирувало АСТ-Вісбаден, резидентом КО-Швейцарія у Берні був генеральний консул Німеччини в Цюриху капітан 1-го рангу Ганс Майснер. Абвер мав також підрезидентури у Берні й Женеві, що працювали відповідно під прикриттями німецької місії і генерального консульства. Загальна штатна чисельність усіх точок військової розвідки на території Конфедерації становила лише 18 чоловік, з яких у такому важливому пункті, як Берн, були всього 5 офіцерів, 7 технічних працівників і 3 радисти. Важко сказати, з яких міркувань абвер тримав у країні такий нечисленний апарат. Припущення, нібито на додачу до цих людей розвідкою займалися також і офіцери з численних закупівельних та постачальницьких установ вермахту в Швейцарії, не відповідають дійсності.

Крім двох основних розвідувальних служб рейху, Швейцарією займалася АТ НСДАП, що працювала у контакті з АСТ-Штутгарт. Крім того, значний обсяг листування між двома країнами і листів з «вільної зони» Франції до Німеччини, що проходили транзитом через Конфедерацію, вимагав організації систематичної поштової цензури. Цим займався цензорський пункт у Франкфурті-на-Майні, що в листопаді 1941 року налічував у своєму штаті 97 офіцерів, 120 цивільних чиновників і 2580 службовців. Така значна чисельність обумовлювалася потребою переглядати щоденно від 120 до 150 тисяч листів, але поступово їхня кількість зменшувалася і на

вересень 1944 року становила близько 20 тисяч³. Відповідно було скорочено і штати пункту.

Вільне прикордонне сполучення між Конфедерацією і рейхом давало змогу німцям звести до мінімуму використання радіозв'язку і не спокушати терпець місцевої радіоконтррозвідки. Через кордон вільно курсували кур'єри, а повідомлення в ефір ішли лише у разі нагальної потреби, завдяки чому абвер уникнув розшифрування операцій у Швейцарії по лінії «Ультра». Зате самі німці досягли певних успіхів на цьому напрямі і з весни 1944 роки прочитували всі повідомлення, якими обмінювалися польська місія у Берні зі своїм урядом у Лондоні. За свідченням Фельфе, одержані внаслідок цієї операції дані дали змогу СД відмовитися від оперативної розробки поляків, а додаткові підтвердження достовірності радіоперехоплень надходили від агентки VI управління, коханки військового аташе Польщі в столиці Конфедерації. Ця швейцарка за походженням довгий час жила у Варшаві, де й була завербована німцями. СД допомогла їй відкрити в колишній польській столиці експортну фірму, під прикриттям якої жінка здійснювала поїздки до рейху і назад, не викликаючи підозр у коханця.

Гітлер категорично забороняв усім своїм розвідувальним службам вести розвідку проти Конфедерації з її території, їхніми основними завданнями була розробка контактів по лінії наступальної контррозвідки і впровадження в іноземні місії та посольства, за винятком Віші. Цієї долі уникнув також і Радянський Союз, що не мав дипломатичних відносин зі Швейцарією і, відповідно, не мав представництва ні у Берні, ні в Лізі Націй, з якої його виключили за агресію проти Фінляндії. Зафіксовано єдину диверсійну операцію, проведену для порушення контактів Швейцарії з Великою Британією. Конфедерація забезпечувала британську промисловість агатом, що використовувався у виробництві детонаторів для снарядів зенітної артилерії, а також готовими детонаторами виробництва відомої збройової фірми «Ерлікон». Ці товари постачалися залізницею через територію «вільної зони» в Іспанію і далі на Британські острови. Зважаючи на заборону Гітлера на проведення будь-яких операцій проти Швейцарії як об'єкт диверсії було вибрано залізничний віадук біля Аннмас поблизу іспанського кордону. Агенти диверсійного відділу абверу в 1940 році підірвали його

і на досить довгий час вивели з ладу залізничне сполучення, зірвавши графік постачань до Великої Британії агата і детонаторів.

Швейцарія стала місцем перебування однієї з найбільш результативних і відомих згодом резидентур Бюро стратегічних служб (ОСС) Сполучених Штатів Америки. Як зазначалося раніше, американська розвідка натрапляла на чималу протидію з боку британців у розгортанні операцій на території Європи, через що досить пізно увійшла до втягнутих у протиборство на континенті спецслужб. Точки ОСС у Швейцарії не існувало до листопада 1942 року⁴, коли для її організації прибув, мабуть, найбільш розрекламований американський розвідник періоду Другої світової війни, майбутній директор ЦРУ Аллен Даллес. Цікаво, що спочатку німці сплутали його з братом, Джоном Фостером Даллесом, і навіть після виявлення цієї помилки всі зібрані про нього і його діяльність відомості проходили в СД під кодовим позначенням «повідомлення Фостера».

Аллен Велш Даллес народився 1893 року і деякий час перебував на дипломатичній службі, а в період Першої світової війни працював у Берні й пізніше згадував: «Саме там я зрозумів, наскільки цінним місцем для одержання інформації була Швейцарія, і саме тоді я зацікавився розвідувальною роботою»⁵. Цікаво, що одного разу до нього на аудієнцію попросився якийсь російський емігрант на ім'я Микола Ленін, але Даллес віддав перевагу партії в теніс з молодого американкою над зустріччю з невідомим і нецікавим соціал-демократом. Згодом він усе життя шкодував за цією втраченою можливістю і ніколи більше не відмовлявся від жодного контакту. Як відомо, у період Другої світової війни цей принцип став йому у пригоді і дав змогу залучити до співпраці Кольбе, від якого відцуралися британці. Даллес входив до складу делегації США на Версальській мирній конференції, а пізніше працював у Бюро американського комісара у Берліні, після чого очолив Близькосхідний відділ держдепартаменту США. У 1927 році з фінансових міркувань він полишив державну службу і перейшов до нью-йоркської юридичної фірми свого брата «Саллівен і Кромвель». Адвокат Аллен Даллес обзавівся там численною німецькою клієнтурою і продовжив берлінські знайомства зі стурбованими

лівою загрозою генералами і промисловцями. Надалі це дуже полегшило йому встановлення контактів із впливовими особами в Німеччині. Даллес ніколи цілком не поривав зв'язків з урядом і того ж таки 1927 року як юридичний радник делегації США брав участь у Женевській конференції з роззброєння, а згодом і в інших аналогічних заходах.

У січні 1942 року Даллес очолив нью-йоркське відділення Бюро стратегічних служб США. На цій посаді він від самого початку виявив жваву зацікавленість політичними і дипломатичними аспектами своєї нової царини і запропонував створити з німецьких емігрантів антигітлерівський комітет, що дістав неофіційну назву «Комітету Брюнінга». Даллес підтримував широкі контакти з німцями, що втекли від нацистського режиму, і зрештою впевнився, що більшість їхніх співвітчизників у рейху поділяють демократичні погляди. Це стало однією з головних причин, з яких контакти з опозицією надалі стали чи не основним напрямом його роботи в Європі. Слід зазначити, що в середовищі емігрантів з Третього рейху антикомуністичні настрої були дуже поширені, і досить відомі аналогічні погляди Даллеса зустріли у них цілковите розуміння. Проте у Сполучених Штатах у 1942 році такі переконання зовсім не схвалювалися, тому начальник нью-йоркського відділення ОСС незабаром піддався різкій критиці за своє опертя на «безнадійно реакційних генералів і юнкерів»⁶. За прямою вказівкою Рузвельта восени «Комітет Брюнінга» розпустили, і Донован мав намір відправити Даллеса подалі від столиці, у Лондон. Але той вважав, що буде значно корисніший у країні, яку прекрасно знав — у Швейцарії, тож переконав генерала послати його туди під прикриттям посади спеціального помічника посла. Правду кажучи, резидент не був розвідником у повному розумінні цього слова і завжди залишався радше політиком і дипломатом, що постійно позначалося на рівні підготовки його операцій. Це неодноразово зазначали і неупереджені дослідники: «Даллес був радше обдарованим розвідником-аматором, самоуком у шпигунстві, ніж досвідченим фахівцем, майстром шпигунських справ»⁷.

2 листопада 1942 року на летючому човні «Каталіна» резидент («агент 110», за системою кодових позначень ОСС) вилетів із Нью-Йорка до Лісабона, маючи при собі кодову книгу і акредитив

на один мільйон доларів. Його подальший шлях пролягав через Барселону в Ліон, а звідти потягом у Женеву. На кордоні «вільної зони» Франції й Швейцарії його ледве не затримали, і він зумів прослизнути через нього лише завдяки щасливій випадковості. Сам він згодом описував цей епізод так: «Гестапівець ретельно заніс у блокнот дані мого паспорта, і через кілька хвилин французький жандарм пояснив мені, що тільки-но надійшов наказ затримувати всіх американців і англійців, що з'являються на кордоні»⁸. Проте Даллеса він усе ж пропустив, пояснивши, що французи співпрацюють з нацистами лише символічно.

У Берні резидента зустріла абсолютно незаймана ділянка роботи і вельми стримане ставлення союзних британських розвідників, що не сприймали ні його методів роботи, ні самого факту появи на своєму полі конкурента. Керівник точки військово-повітряної розвідки АІ у Берні Вест згодом згадував своє враження від Даллеса так: «Він був схожий на людину з великим дзвоном, яка калатала в нього, привертаючи увагу і оголошуючи: “У мене купа грошей, і я хочу купити інформацію”»⁹. Спочатку резидент планував проводити операції проти Німеччини спільно з СІС, але незабаром переконався в цілковитій ілюзорності своїх надій. Викрадення у Венло було ще надто свіжим у пам'яті британців, які тепер взагалі не вірили в можливість існування будь-якого підпілля всередині Третього рейху. Слід зазначити, що така невіра була й далеким наслідком прикрих уроків легендарованих антирадянських організацій, керівники МІ-6 зовсім не бажали втретє наступати на ті самі граблі. Контакти з Канарісом також здійснювалися вельми неохоче, оскільки у британській розвідці одні зовсім не вірили в його щирість, а інші просто не бачили жодної користі в політичних зондажних операціях. Лондон категорично наказав усім своїм «станціям» відкидати всі мирні пропозиції, що надходили з рейху, хоч би від кого вони виходили. У цих умовах Даллесу, який відповідав за операції ОСС від Алжиру до Чехії, доводилося розраховувати винятково на власні дуже скромні сили. Не маючи штату оперативних працівників, з самим лише секретарем, він мусив підбирати співробітників і агентуру просто на місці. Насамперед увага резидента була звернена на персонал місцевих відділень Бюро військової інформації та Ради з економічної війни, а пізніше

він намагався залучити до роботи буквально кожного американця, особливо бізнесменів, які застрягли у Швейцарії після закриття кордону «вільної зони». Проте ніхто з них не мав агентурних можливостей у рейху, тож Даллес зі своєї резиденції на Герренгас-се, 23 почав сам зав'язувати контакти з німцями.

Першим його кроком було встановлення довірчих стосунків з Гізевіусом, якого американцями відрекомендували колеги з СІС. Цей особистий представник Канаріса знайшов у його особі свого однодумця і неодноразово скаржився на вузькість кругозору британців, здатних бачити у противнику лише об'єкт для шпигунства або диверсій. За словами Гізевіуса, Даллес був першим розвідником союзників, котрий угледів у німецькому напрямі політичний аспект. Ліве крило німецької опозиції представляв колишній радник німецької місії у Швейцарії Адам фон Тротт цу Зольц, який установив контакт з американцями у Вашингтоні ще влітку 1939 року. Пізніше його було заарештовано, засуджено і страчено 15 серпня 1944 року. Слід зазначити, що Даллес не нехтував і стосунками з соціалістами, хоча й не бачив у них особливої користі. Раніше описувався його невдалий досвід контакту з комуністами, який він більше ніколи не повторював і відтепер бачив у них лише суперників, а потім і ворогів. Є відомості про те, що на зв'язку у резидента ОСС у Берні перебував колишній генеральний консул Німеччини в Нью-Йорку з 1930 по 1933 рік Отто Кіпп, котрий у роки війни працював представником МЗС в абвері. Він очолював групу опозиціонерів під кодовим позначенням «Солф», розгромлену гестапо після впровадження в неї агента, і страчений 26 серпня 1944 року.

На німецькому напрямі всю практичну частину роботи щодо здійснення контактів з підпіллям виконував головний помічник резидента, натуралізований німець Геро фон Шульце-Ґевернітц, у підпорядкуванні якого перебувала група емігрантів з рейху. Щоб уникнути обмеження їхніх пересувань з боку місцевої поліції та імміграційної влади, Даллес помістив людей у притулок для психічно неповноцінних, але соціально не небезпечних пацієнтів, після чого ті могли спокійно пересуватися територією Конфедерації з відповідними довідками на руках. Саме Шульце-Ґевернітц був справжнім організатором кількох успішних акцій резидентури,

Зліва направо: Геро фон Шульце-
Гевернітц і Аллен Даллес

і хоча не можна сказати, що його роль замовчується істориками, проте в американській літературі міцно укорінилася традиція прославляння саме Даллеса. В американських джерелах це стало свого роду гарним тоном, тож часто дослідники намагаються видати за досягнення навіть явні промахи резидента. До явищ цього ґатунку належить, наприклад, трактування провалу

в забезпеченні безпеки телеграфного листування точки ОСС з Вашингтоном, коли німці досить легко розкрили недосконалий код і дістали доступ до початкових текстів повідомлень. Проте згодом це пояснили стратегічним задумом Даллеса, який нібито навмисно використав нестійку криптографічну систему, щоб своїми зваженими і об'єктивними судженнями привернути до себе увагу німецької опозиції і викликати її на контакт. При цьому жодним чином не пояснюється, звідки він черпав упевненість у тому, що німці обов'язково прочитають його телеграми, а їх розшифровані тексти потраплять саме до опозиціонерів, причому здатних у воєнний час дістатися до дипломата противника в нейтральній країні. Насправді все було зовсім не так витончено, і криптографічні промахи резидента можна пояснити лише незадовільною роботою фахівців, відповідальних за захист його листування, і власною оперативною неграмотністю Даллеса. Американські історики також вельми високо оцінюють розроблену в бернській точці після звільнення Корсики схему передання донесень у Вашингтон. Уся здобута в Швейцарії інформація мікрофільмувалася в місії США і потім перевозилася до Женеви, де вручалася машиністові потяга, що прямував у Ліон. Він ховав матеріали в тайнику над паливною, щоб миттєво спалити їх у разі небезпеки, а потім передавав кур'єрові, котрий на велосипеді доправляв плівки в Марсель. Там їх приймав капітан риболовецького судна і відвозив на Корсику,